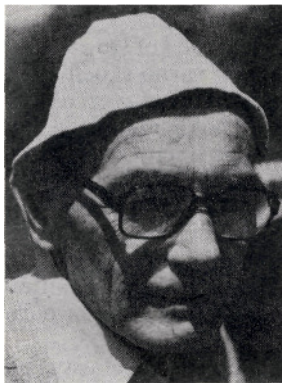

Stane Bizilj - mlad upokojenec z motom življenja: Pomembni so ljudje

Sestavek bi lahko začeli z vprašanjem, kako bodo Zveza letalskih organizacij Slovenije, njeni aeroklubi in letalske šole sploh lahko shajale brez Staneta Bizilja? Kako bo s tekmovanji, njihovo organizacijo, sojenjem?

Stane Bizilj naš upokojenec, vendar po srcu še vedno mlad. Svojo pot po letalstvu je začel leta 1937 kot modelar, učitelj modelarjev, leta 1948 je odšel med padalce, postal padalski učitelj, bil predsednik padalske komisije pri LZS, da o sodniški karieri na vseh mogočih tekmovanjih sploh ne govorimo ...

Stane Bizilj, možak bolj nizke rasti, vendar poln energije, pri delu gnan s čutom odgovornosti, pa natančen in rahločuten se je odločil, nekaj pa je doprinesel delovni staž, in enostavno odšel v pokoj. In ker je takšen, kot večina naših ljudi, smo tega mladega upokojenca srečali - kje drugje kot na letošnjem republiškem prvenstvu jadralnih letalcev v Lescah. Se razume, da časa za pogovor ni imel. Prav tako se razume, da mi je rekel, naj napišem, kar hočem in da se z menoj ne bo pogovarjal. Pa sem mu rekel: Prav, bom pa napisal, samo potem se mi ne pritožuj. In sva se zmenila. Na hitro seveda, kajti tekma je bila v polnem teku in vsa letala na očeh med Krvavcem in Mojstrano.

Stane se je letalstvu zapisal leta 1937, kot enajstletni fantič pri takratnem ljubljanskem aeroklubu Naša krila. Prve modelarske korake je prekinila vojna, toda leta 1945 je bil že zraven in 1946 leta je postal učitelj modelarskih gradenj. Naslov njegove organizacije: Letalski odbor Slovenije pri komisiji za tehniko in šport. Čas, v katerem je Stane začel svojo letalsko pot, je bilo obdobje neskončnega entuziazma, velike denarne podpore in zato tudi masovnosti v letalskih športih. Ne stihijsko, pač pa podprto s trdno usmeritvijo: iz vrst modelarjev izbiramo jadralce in padalce ...

Vsa ljubljanska letalska dogajanja so potekala na enem mestu: nekdanjem ljubljanskem letališču v Mostah ali Polju. Travniki med progo in kasarnami je s svojo prostranostjo gostil modelarje, padalce, jadralce in motorne pilote.

Tako se je Stane leta 1948 zapisal med padalce in ravno padalstvo je postalo usodno za njegovo življensko pot. Prve skoke je napravil iz letala ŠČE-2, nekdanjega transportnega jadralnega letala, ki so mu dodali dva motorja.

Dve leti kasneje je bil Stane že učitelj padalstva. Sedemnajsto mesto na državnem prvenstvu v Rumi v skokih posameznikov in član zmagovalne ekipe, v kateri sta bila še Marjan Škerjanc in Miha Leskovšek, pa še dva, ki se jih Stane na izust ni spomnil.

»In koliko skokov si opravil do te tekme?«
»Ha, po čem me sprašuješ. Pisali smo jih na cigaretni škatlice ...« Svoje učiteljsko delo je Stane nadaljeval in okrepil v okvirih Letalske zveze Slovenije, kjer je bil takrat poklicni organizator padalstva tovariš Majnik. Leta 1953 je Stane postal predsednik padalske komisije, dve leti kasneje pa so prišla na vrsto prva letalska dovoljenja.

Stanetovo poklicno delo na Letalski zvezi Slovenije se je pričelo leta 1956, v času, ko je bil

PO-2 ob katerem so Stane Bizilj (desno), Ludvik Poredoš-Lajči, Mile Belančič, Stane Debelak in Dragica Sretenovič.

Leto 1952 - Stane s padalom PŠ-O1K

predsednik naše letalske organizacije Branko Ivanuš.

Obdobje petdesetih let je bilo v padalstvu specifično, saj je bilo zanimanje mladih izjemno. Seveda pa letalska tehnika temu ni mogla slediti. Padalstvo v tistih časih je za športnike pomenilo en skok na dan.

Problem je bil povezan z letali, kajti klubi so razpolagali zgolj z dvosedežnimi kot so PO-2, tiger moth, dar, KB-6 trosed in LK-1. Na začetniških tečajih je sodelovalo naše vojno letalstvo. To so bila letala ŠČE-2, JU-52, DC-3, LI-2.

Skrbi za mlade padalce je Stane leta 1952 dodal še naslov zveznega padalskega sodnika, štiri leta kasneje pa je sodil že na jadralnem tekmovanju.

»Stane, kakšne so tvoje sodniške statistike?«

»Če prav vem, sem sodil na vseh republiških prvenstvih v jadralnem letenje - torej 25-krat in na vseh republiških relijih (20-krat).«

»Pa padalske tekme?«

»Teh enostavno ne morem prešteti. Sodil sem na vseh tistih, ki jih je dopuščal čas, točneje, če nisem bil na kakšni drugi tekmi. Torej: republiška prvenstva, državne tekme, jadranski padalski pokali, svetovna prvenstva. Če ni šlo drugače, če sem imel v soboto ali nedeljo čas, so me poslali še na modelarske tekme.«

»Bili so lepi časi. Misli si: več kot sto začetnikov in vsi so v istem dnevu varno skočili.«

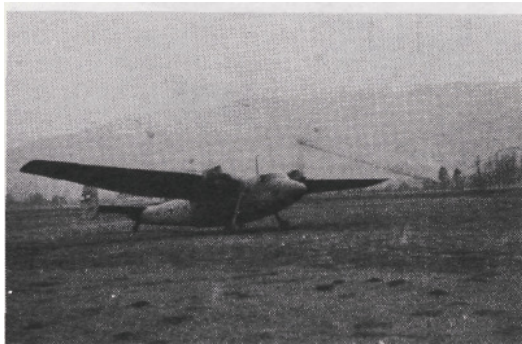
»Bil je čas, ko smo se na Letalski zvezi ukvarjali s padalstvom kar trije poklicni padalci. Poleg mene še Poličar znan po imenu Ferči in Janez Brezar.«

Stane je bil padalec do leta 1964. Tedaj je pustil poskakovanje po travnikih in se posvetil izključno organizacijskemu delu, ki mu je v enem od obdobjih stagnacije Zveze letalskih organizacij Slovenije naprtila na grbo še skrb za pičila materialna sredstva.

»Stane, kako gledaš na slovensko letalstvo po štiridesetletnih izkušnjah?«

»Lahko rečem, da sem bil in sem priča mnogim nihanjem. Vzrok nihanjem so bili vedno kakšni objektivni pogoji po pravilu manj denarja. Toda razvoj in napredovanje ali nazadovanje slovenskih letalskih organizacij je bil vedno odvisen samo od ljudi. Ljudje - posamezniki so z voljo, delom in idejo znali svoje organizacije dvigniti, znali pa so jih tudi spraviti na kolena. Primerov je dosti in le redki slovenski klubi so enakomerno delovali ves čas. Klubi so se specializirali, bitka za denar - za dinar naleta in za padalski skok pa čedalje napornejša.«

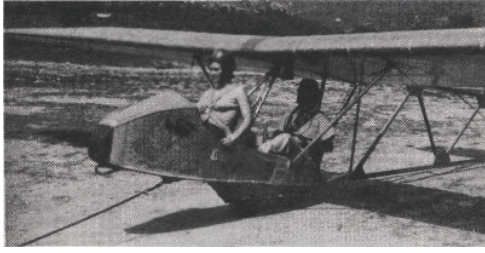
Takole po pol ure je Stane postal nervozen. To se je zgodilo v trenutku, ko sem skušal s svo-

ŠČE-2 posnet v letu 1948 - posnel S. B

LK-1 - konec šestdesetih let - posnel S. B.

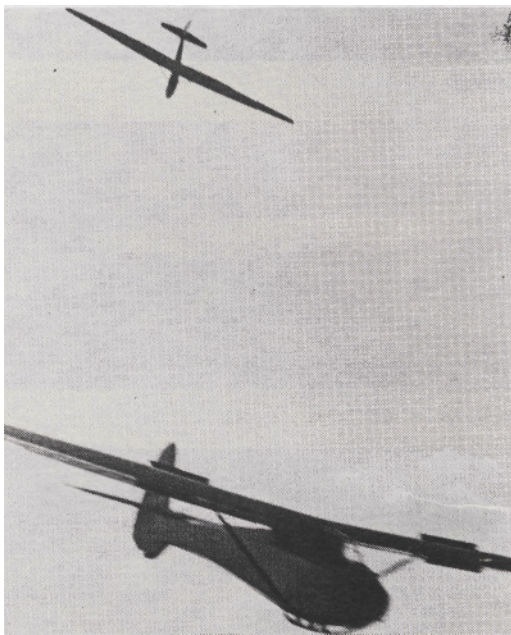
**RODA na letališču v Ajdovščini leta 1959
(posnel S. B.)**

jimi vprašnji poseči v kruto realnost našega letalskega športa. Stane me je prekinil: »Pomembni so ljudje, to si zapomni.«

Na srečo, ne vem čigavo, so tedaj po leški travi zaropotala prva jadralna letala tista, ki se jim dnevna disciplina ni posrečila in Stane je oddrvel na kraj dogajanja, na travnik, na enega tistih slovenskih travnikov, na katerih je od leta 1946 preživel večino sobot in nedelj, pa petkov, četrtkov, sred ... svojega življenja.

Vprašal sem, kje ga lahko dobim. Doma? Na zvezi?

»Pozabi!« mi je rekel. »Poglej športni koledar, pa me boš našel.« In tako je Stane po jadralnih tekmah odbrzel v Ajdovščino ...

Stane se je v svoji dolgoletni praksi izkazal kot odličen fotograf, kar je lepo vidno na posnetku, ki prikazuje dva »jastreba« med kroženjem v termičnem vzgorniku.

Avtor članka je Tone Polenec. Članek je bil objavljen v tretji številki revije Krila leta 1987.